DZIENNIK OBOZOWY APW

M.p., piątek, 13 października 1944 r. Nr 213

PREMIER MIKOŁAJCZYK PRZYBYŁ DO MOSKWY

Moskwa, 12.X. Premier rządu polskiego, Stanisław Mikołajczyk, przybył dziś do Moskwy na zaproszenie, wystosowane przez premiera Churchilla w imieniu Stalina. Premierowi towarzyszą: przewodniczący Rady Narodowej, prof. Stanisław Grabski, minister spraw zagranicznych Tadeusz Romer i zastępca szefa sztabu Armii Polskiej gen. Tabor. Premier Mikołajczyk przybył do Moskwy samolotem bombowym brytyjskim, przysłanym do Londynu przez premiera Churchilla po jego pierwszej nocnej konferencji ze Stalinem.

Przedstawiciele "komitetu" też przybyli

Moskwa, 12.X. Dziś przybyli do Moskwy z Lublina: Bierut, przewodniczący t.zw. "krajowej rady narodowej", Osutka-Morawski, przewodniczący "komitetu wyzwolenia narodowego", i gen. Rola-Żymierski.

Wersje na temat "kompromisu"

Sztokholm, 12.X. Prasa szwedzka na podstawie doniesień swych korespondentów londyńskich przynosi następujące wiadomości: W Moskwie odbędzie się wspólne posiedzenie przedstawicieli rządu polskiego i "komitetu wyzwolenia narodowego", w którym wezmą udział Churchill i Stalin. Przewiduje się utworzenie nowego rządu, w skład którego wejdą w połowie przedstawiciele dotychczasowego rządu polskiego i w połowie przedstawiciele "komitetu wyzwolenia". Na czele tego rządu stanąć miałby premier Mikołajczyk. Wojskami polskimi, walczącymi na terenie Polski dowodzić ma gen. Kopański. Co do sprawy konstytucji, "komitet wyzwolenia" proponuje odłożenie jej rozstrzygnięcia do całkowitego oswobodzenia Polski, z tym, że przed wyborami do ciał ustawodawczych zarządzony zostanie plebiscyt, w którym naród polski wypowie się, czy chce wybierać swych przedstawicieli na podstawie konstytucji z roku 1935 czy też z 1921. Korespondenci szwedzcy wyrażają przekonanie, że porozumienie polsko-sowieckie osiągnięte zostanie w ciągu najbliższych dni. (Stanowisko nasze wobec "kompromisu", polegającego na wprowadzeniu do rządu Rzeczypospolitej agentów obcego mocarstwa, precyzowaliśmy już szereg razy w sposób jasny i zdecydowany. Stanowisko to, rzecz prosta, nie uległo i nie może ulec żadnym zmianom. Całą powyższą depeszę podajemy z obowiązku dziennikarskiego, podkreslając, że zawarte w niej informacje [illegible] [illegible])

Opinie brytyjskie

Londyn, 12.X. Czołowe dzienniki londyńskie zamieszczają obszerne komentarze na temat wyjazdu premiera Mikołajczyka do Moskwy. "Times" pisze, że rozmowy w Moskwie będą miały charakter decydujący i że w Londynie panuje optymistyczny nastrój co do osiągnięcia porozumienia. Wielki dziennik "Daily Herald", organ partii pracy, zamieszcza artykuł wstępny p.t. "Polska", w którym czytamy m.inn.: Opinia brytyjska jest przekonana, że nic nie może lepiej przyczynić się do zacieśnienia przyjaźni brytyjsko-sowieckiej jak honorowe załatwienie sprawy Polski. Stosunek W. Brytanii do Polski wyraził się jasno w roku 1939, kiedy wypowiedzieliśmy wojnę Niemcom. Nie uczyniliśmy tego ze względów sympatii dla Polski, ale w poczuciu, że jakakolwiek agresja, nawet w najdalszej części Europy grozi pokojowi światowemu. Jeżeli traktat brytyjsko-sowiecki jest podstawą pokoju światowego, to trójporozumienie brytyjsko-sowiecko-polskie stanowi kamień węgielny przyjaźni sowiecko-brytyjskiej.

Komentarze sowieckie

Londyn, 12.X. Dzisiejsza prasa moskiewska, komentując przyjazd premiera Mikołajczyka, pisze, że Churchill w rozmowach ze Stalinem przygotował grunt do rozwiązania problemu polsko-sowieckiego.

OFENSYWA SOWIECKA W POLSCE ZAHAMOWANA ?

Berlin, 12.X. Radio niemieckie podaje, że wielkie natarcie sowieckie na północ od Warszawy zostało zahamowane. Niemcy rzucili tam do walki nowe rezerwy

POLONIA AMERYKAŃSKA PRZEDSTAWIA ROOSEVELTOWI SWE OBAWY

Nowy Jork, 12.X. Kongres Polonii amerykańskiej zwrócił się do prezydenta Roosevelta o przyjęcie delegatów w związku z poważnym zaniepokojeniem, jakie wzbudziły wśród Polaków w St. Zjednoczonych ostatnie wydarzenia, dotyczące Polski. Prezydent zaprosił delegację polską do Białego Domu w "dniu Pułaskiego" t.j. 11 października. Na audiencji prezes Związku Narodowego Polskiego, Karol Rozmarek, przedstawił Rooseveltowi obawy Polaków amerykańskich co do sytuacji Polski. Podkreślił on, że dotychczasowa polityka zagraniczna Stanów Zjednoczonych opierała się na zasadach karty atlantyckiej, czterech wolności Roosevelta i deklaracji zjednoczonych narodów. Prezes Rozmarek stwierdził, że Polacy amerykańscy nalegają, aby te wytyczne nadal przyświecały polityce zagranicznej Ameryki. W odpowiedzi prezydent Roosevelt oświadczył, że Polska musi być odbudowana jako wielkie państwo. Jest rzeczą niezwykle ważną, aby nowo odbudowana Polska była jednym z filarów konstrukcji, na której oprzeć pragniemy trwały pokój.

PATROLE AMERYKAŃSKIE WKROCZYŁY DO AKWIZGRANU

Kwatera Sprzymierzonych w Niemczech, 12.X. Patrole I armii amerykańskiej wkroczyły do Akwizgranu. Oddziały piechoty prowadzą natarcie na dzielnicę fabryczną w kierunku północno-wschodnim. Artyleria i lotnictwo bombardują bez przerwy miasto, które jest już jednym morzem płomieni. Wczoraj o zmierzchu Niemcy usiłowali sprowadzić do Akwizgranu posiłki wąskim korytarzem na płn.-wschód od miasta. Na oddziały niemieckie skierowano ogień dwustu dział i po dwugodzinnej walce wycofały się one z ciężkimi stratami.

Londyn, 12.X. Bitwa o wyparcie Niemców z nad Skaldy toczy się z niesłabnącą gwałtownością. Wynik jej posiada dla Sprzymierzonych duże znaczenie, albowiem od niego zależy otwarcie Antwerpii dla żeglugi sojuszniczej. Wieczorne depesze podają, że przyczółek kanadyjski na południowym brzegu Skaldy został poszerzony i Kanadyjczycy dotarli na odległość 5 km od ujścia rzeki. Lotnictwo alianckie bombardowało uszkodzoną już groblę na wyspie Walcheren, która jest częściowo zalana. Grobla, łącząca półwysep Beveland z lądem stałym, znajduje się w rękach sojuszniczych. Na zachód od Arnhem przyczółek niemiecki na południowym brzegu rzeki Lek został zlikwidowany.

NA FRONTACH SOWIECKICH

Moskwa, 12.X. Na granicy Prus Wschodnich na 160-kilometrowym froncie od Kłajpedy do linii kolejowej Kowno-Królewiec toczy się wielka bitwa czołgów. Najzaciętsze walki trwają na południe od Kłajpedy, gdzie wojska sowieckie wdarły się na 2 km wgłąb Prus.

Londyn, 12.X. Belgrad jest otoczony. Quislingowski rząd Nedicza przeniósł się do Wiednia.

Sztokholm, 12.X. Wojska sowieckie znajdują się w odległości 65 km od Budapesztu.

Berlin, 12.X. Radio niemieckie donosi, że wojska sowieckie podjęły generalne natarcie na Rygę, rzucając do walki nowe rezerwy.

WIECZORNE DEPESZE W SKRÓCIE

- Do Sofii przybyli delegaci W. Brytanii i Rosji dla podpisania warunków zawieszenia broni. Bułgarskie wojska i władze cywilne mają być wycofane z Grecji i Jugosławii w ciągu 15 dni.
- Konsul niemiecki w Sztokholmie Stolzenberg zwrócił się do rządu szwedzkiego o uznanie go za uchodźcę politycznego. Urzędniczka ambasady niemieckiej w Sztokholmie - siostrzenica b. prezesa Banku Rzeszy Schachta - uciekła z ambasady. Oświadczyła dziennikarzom, że Schacht jest aresztowany i grozi mu kara śmierci, a ona sama w ostatniej chwili uciekła przed Gestapo, które chciało wywieźć ją do Niemiec.

W piątek dn. 13 b.m. o g. 17 w Kasynie Ofic. Dtwa Jedn. Teryt. P. Zd. Mikoszewski wygłosi odczyt p.t. "Czy zmienia się ustrój stalinowski?"

Z OSTATNIEJ CHWILI

Moskwa, 12.X. Stalin odwiedził po raz pierwszy ambasadę brytyjską w Moskwie, przybywając na obiad, wydany przez ambasadora Kerra. W obiedzie wzięli udział Churchill, Eden, Mołotow i ambasador amerykański Harriman. Po obiedzie Stalin pozostał w ambasadzie do godz. 3 w nocy.

Londyn, 12.X. Lotnictwo sojusznicze bombardowało Akwizgran przez 5 godzin bez przerwy. Odosobnione oddziały niemieckie poddają się. Radio berlińskie przyznaje, że w mieście toczą się walki uliczne.

Rzym, 12.X. Na zachodnim odcinku frontu włoskiego wojska brazylijskie dotarły na odległość 20 km od wielkiej bazy morskiej Spezia.

Moskwa, 12.X. Wojska sowieckie zdobyły w Siedmiogrodzie miasto Wielki Waraždyn, 60 km na płd.-wschód od Debreczynu.

Londyn, 12.X. Gen. Eisenhower oświadczył dziennikarzom w Paryżu, że zwycięstwo Aliantów jest pewne, lecz termin zakończenia wojny ustalić jest trudno. Nic nie wskazuje na to, abyśmy mieli uniknąć jeszcze jednej kampanii zimowej. Wznowienie wielkiej ofensywy zależne jest od pogody, która decyduje o dostawie zaopatrzenia. Miliona ton nie można przewieźć z Anglii do Francji w ciągu 10 minut.

Sztokholm, 12.X. Mimo nacisku niemieckiego, rząd węgierski zamierza wysłać delegację do Moskwy dla zawarcia zawieszenia broni.

ROZMOWY W MOSKWIE

Moskwa, 13.X. Premier Mikołajczyk po przyjeździe do Moskwy w dniu wczorajszym odbył pierwszą konferencję z ministrem Edenem. Dzisiaj premier polski konferował z ambasadorem Stanów Zjednoczonych, Harrimanem, oraz z członkami delegacji brytyjskiej.
Sztokholm, 13.X. Korespondenci prasy szwedzkiej donoszą, że przez cały dzień dzisiejszy premier Churchill zajęty był załatwianiem sprawy stosunków polsko-sowieckich. W dniu jutrzejszym spodziewana jest decydująca konferencja brytyjsko-polsko-sowiecka.

Pogłoski o "poprawionej" linii Curzona

Sztokholm, 13.X. Radio szwedzkie donosi, że stanowisko rządu sowieckiego w sprawie granic Polski pozostaje w dalszym ciągu nieustępliwe i że w tej mierze Rosja nie godzi się na żaden kompromis. Natomiast mówi się podobno w Moskwie o t.zw. "poprawionej" linii Curzona. Szwedzcy komentatorzy polityczni wyrażają przypuszczenie, że ową "poprawkę" stanowić ma zwrócenie Polsce Lwowa.

"HOŁD" I OBELGI

M.p., 13.X. Radiostacja "komitetu wyzwolenia narodowego" w Lublinie nadała obszerny reportaż z akademii żałobnej, zorganizowanej dla "złożenia hołdu" obrońcom Warszawy. Mówcy atakowali gwałtownie gen. Bora i Polską Armię Krajową, nazywając ją "armią reakcyjną". Również w gwałtowny sposób atakowano osobę gen. Sosnkowskiego.

GROŹBY NIEMIECKIE POD ADRESEM WĘGIER

Londyn, 13.X. Wiadomości z Ankary, Sztokholmu, Zurychu i Kairu wskazują na wielkie naprężenie na Węgrzech i odbywające się tam ważne wydarzenia. Według uporczywych pogłosek rząd węgierski zwrócił się do Aliantów o przedstawienie warunków zawieszenia broni. Brak dotychczas oficjalnego potwierdzenia tych wiadomości.
Berlin, 13.X. "Völkischer Beobachter" w dzisiejszym artykule wstępnym wypowiada szereg gróźb pod adresem Węgier, przestrzegając je przed wycofaniem się z wojny śladem innych państw. Węgry - pisze dziennik - są krajem, położonym bezpośrednio przy granicy Rzeszy, i bronione będą przez Niemców do ostatka. Jeżeli naród węgierski opuści Niemców - cały kraj zamieniony będzie w jedno wielkie pobojowisko. Z każdego domu na Węgrzech uczyniona będzie twierdza.
Zurych, 13.X. Korespondenci szwajcarscy donoszą, że władze niemieckie poczyniły już przygotowania do wywiezienia z Węgier regenta Horthy'ego i szeregu czołowych osobistości. Gestapo przeprowadza masowe aresztowania.
Berlin, 13.X. Niemiecka agencja informacyjna donosi o ustąpieniu węgierskiego ministra spraw zagranicznych, którego miejsce zajął dotychczasowy wiceminister.
Ankara, 13.X. W toku jest masowa ewakuacja Budapesztu. Mieszkańcy stolicy opuszczają miasto, przepełnione uchodźcami ze wschodnich Węgier.

ATENY OSWOBODZONE

Kair, 13.X. Ogłoszono oficjalnie, że stolica Grecji została oswobodzona. Niemcy opuścili Ateny, które zostały opanowane przez patriotów greckich. Donoszą również, że Niemcy ewakuowali Pireus, port Aten.
Kair, 13.X. Przed kilku dniami greckie organizacje podziemne wezwały mieszkańców Aten do otwartego powstania. W mieście toczyły się zacięte walki.
Rzym, 13.X. Kwatera główna Sprzymierzonych na śródziemnomorskim teatrze wojny ogłosiła, że nowe siły brytyjskie lądują w Grecji, i wezwała naród grecki do współdziałania z wojskami alianckimi.
Rzym, 13.X. Rząd grecki ogłosił dziś, że przenosi swą tymczasową siedzibę z Caserta we Włoszech do Grecji.
Londyn, 13.X. Rząd bułgarski wystosował notę do sowieckiego dowódcy wojsk bułgarskich, zawiadamiającą, że ewakuacja wojsk bułgarskich z Grecji już się rozpoczęła. Radio Moskwa donosi, że administracja bułgarska opuściła już Grecję całkowicie i władza przekazana została miejscowej ludności. Całkowite wycofanie wojsk bułgarskich z greckiej Tracji nastąpić ma, zgodnie z żądaniem Aliantów, w ciągu 2 tygodni.

WALKI NA ULICACH AKWIZGRANU

Kwatera Sprzymierzonych w Niemczech, 13.X. Na ulicach Akwizgranu toczą się zacięte walki. Piechota amerykańska rozszerzyła swój stan posiadania w fabrycznej dzielnicy miasta. Niemcy sprowadzili wczoraj na front pod Akwizgranem znaczne posiłki czołgów, które usiłowały nawiązać łączność z garnizonem miasta. Zgrupowania czołgów zostały rozproszone, w jednym tylko punkcie na południowy wschód od miasta Amerykanie zmuszeni zostali do nieznacznego wycofania się. Nad frontem pojawiła się również wielka ilość samolotów niemieckich. Doszło do ciężkich walk powietrznych, w których Luftwaffe poniosła ciężkie straty. Wywiad lotniczy ustalił, że 9/10 powierzchni Akwizgranu zostało już zniszczone.

Berlin, 13.X. Radio niemieckie donosi, że załoga Akwizgranu broni się, wiedząc, że uczynione zostanie wszystko dla przyjścia jej z pomocą. Akwizgran musi być utrzymany nawet gdyby zamienił się w gruzy, gdyż stanowi on niezmiernie ważną pozycję na przedpolu linii Zygfryda.

Natarcie brytyjskie w Holandii

Kwat. główna Sprzymierzonych we Francji, 13.X. Wojska II armii brytyjskiej rozpoczęły natarcie na wschodnim skrzydle swego klina w Holandii, nacierając w kierunku Mozy. Brytyjczycy trzymają silnie w swych rękach miejscowość Overloon, którą poprzednio Niemcy kilkakrotnie odbijali. Overloon leży w odległości 15 km od granicy niemieckiej. Na południowym brzegu Skaldy wylądowały nowe posiłki. Wojska niemieckie, walczące nad ujściem Skaldy, otrzymały rozkaz walki do ostatka.

Londyn, 13.X. Oddziały III armii amerykańskiej znajdują się w odległości 30 km na wschód od Nancy.

DESANT SOWIECKI POD PETSAMO?

Berlin, 13.X. Niemiecka agencja informacyjna donosi, że wojska sowieckie wylądowały na wybrzeżu Oceanu Lodowatego w pobliżu portu Petsamo, który, na zasadzie warunków zawieszenia broni, oddany został przez Finlandię Rosji. Oddziały sowieckie obsadziły jeden mały port, którego załoga wycofała się do płn. Norwegii.

W JUGOSŁAWII I NA WĘGRZECH

Moskwa, 13.X. Wojska sowieckie i jugosłowiańskie poczyniły dalsze postępy od Debreczyna na Węgrzech po Nisz w Jugosławii. Na płd. zachów od Debreczyna wojska sowieckie posunęły się o 20 km wzdłuż kolei do Budapesztu. Na granicy węgiersko-jugosłowiańskiej Rosjanie zdobyli szturmem stację kolejową Subotica, przecinając w ten sposób główną linię Budapeszt-Belgrad. Wojska Tity zajęły stację kolejową Lajkovac (32 km na południe od Belgradu).

CIĘŻKIE WALKI WE WŁOSZECH

Rzym, 13.X. Mimo niepomyślnych warunków atmosferycznych, na froncie włoskim toczą się ciężkie walki. Na odcinku V armii Niemcy bronią się rozpaczliwie o 16 km na południe od Bolonii. Na wschodnim skrzydle VIII armia, nacierając również w kierunku Bolonii, posunęła się o 5 km poza Savignano. Wielka bitwa trwa w pobliżu miejscowości Cesena, odległej o 32 km od Rimini. Lotnictwo sojusznicze wspiera wydatnie działania wojsk lądowych.

Z ostatniej chwili

RYGA ZAJĘTA

Moskwa, 13.X. Wieczorem ogłoszono, że wojska sowieckie zdobyły Rygę.

GODZINA WYZWOLENIA GRECJI WYBIŁA

Rzym, 13.X. Naczelny dowódca wojsk sojuszniczych na śródziemnomorskim teatrze wojny, gen. Sir Henry Maitland Wilson, ogłosił odezwę do narodu greckiego. Drugi raz - brzmi odezwa - wojska brytyjskie pod moim dowództwem lądują na waszej ziemi. Obecnie jednak sytuacja jest zupełnie inna niż w roku 1941. Dzień wyzwolenia całej Grecji jest bliski. W 1941 roku podziwialiśmy wszyscy bohaterski opór narodu greckiego przeciwko przeważającym siłom wroga. Przez 3 1/2 roku naród grecki nie ustał w swej walce, choć przeszedł straszliwe cierpienia. Gdy w roku 1941 opuszczaliśmy waszą ziemię, prosiliście nas: "Powróćcie". Dziś odpowiadamy na wasz odzew.

Rzym, 13.X. Rząd grecki wezwał wszystkich Greków do współdziałania z wojskami alianckimi. Wszyscy oficerowie zgłosić się mają do służby, urzędnicy pozostać mają na swych stanowiskach. Winni współpracy z Niemcami oddani będą wymiarowi sprawiedliwości - wszelkie samosądy są najsurowiej zakazane. Obywatele greccy, przesiedleni przez Niemców, nie powinni na własną rękę wracać do swych domów, lecz czekać na zorganizowaną akcję. Artykuły pierwszej potrzeby już postawione zostały przez rząd brytyjski do dyspozycji rządu greckiego.

W sobotę dnia 14 b.m. o g. 17 odbędzie się w świetlicy Uchodźców w Jerozolimie (Hotel Bezalel) odczyt p. Adama Lipińskiego p.t. "Klisze z Rosji bez retuszu - część II".
